

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:

Sak:

Forslag om endring av pensum i rettsfilosofi

Innstilling til vedtak:

1. Nåværende pensum endres fra:

- Del I Innledning til kompendium i rettsfilosofi og Hva er rettsfilosofi
 - Innledning av Dag Michalsen, Eva Maria Svensson og Kristine H. Korsnes.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Den ene og retten – brytningen mellom liberalisme og kollektivismen i norsk rettsteori, Rett og Toleranse festskrift til Helge J. Thue 2007, s. 488-503.
- Del II Rettsfilosofi og juridisk metode
 - Askeland, Bjarte, Rettskildelærens utvikling i rettsteoretisk belysning, Jussens Vein 2003 s 8-23.
 - Graver, Hans Petter, Keiserens garderobe: Eckhoffs rettskildelære og utfordringer fremover, Tidsskrift for rettsvitenskap 2000 s. 429-476.
 - Morten Kinander, En kritisk vurdering av moderne hermeneutisk rettsteori, Retfærd nr. 103, 2003 s. 14-22.
 - Blandhol, Sverre, Pragmatismens aktualitet i rettsvitenskap og rettsanvendelse, TfR 2004 s.365-390.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Det juridiske fortolkningsfellesskap som referanseramme for avgjørelse av juridiske tvilsspørsmål, Arbeid og rett: Festskrift til Henning Jakhellns 70-årsdag 2009 s. 31-43.
- Del III Rettsfilosofi og fagdebatt
 - Straff: Jacobsen, Jørn RT, Fiksjon utan moral eller konstruksjon utan verdi? Om det ideologiske grunnlaget for straffansvar for juridiske personar, Tidsskrift for strafferett, 2009, s 43-74.
 - Rettskomparasjon: Cordero Moss, Giuditta, A Comparison of Italian, English and Norwegian Inheritance Rules as an Illustration of Different Legal Methods, Tidsskrift for rettsvitenskap, 1999 s. 884-903.
 - Feministisk rettsteori: Jørgensen, Stine, Feministisk rettsteori, Retfilosofi i Centrale tekster og temaer, Ole Hammerslev og Henrik Palmer Olsen (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2011, s. 665-683 (*utenreferanseliste t.o.m. s. 680*).

Til:

- Del I Innledning til kompendium i rettsfilosofi og Hva er rettsfilosofi
 - Innledning av Dag Michalsen, Eva Maria Svensson og Kristine H. Korsnes.
- Del II Rettsfilosofi og juridisk metode
 - Askeland, Bjarte, Rettskildelærens utvikling i rettsteoretisk belysning, Jussens Venner 2003 s. 8-23.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Det juridiske fortolkningsfellesskap som referanseramme for avgjørelse av juridiske tvilsspørsmål, Arbeid og rett: Festskrift til Henning Jakhellns 70-årsdag 2009 s. 31-43.
 - Bernt, Jan Fridthjof, Hva skjedde med rettsrealismen?, Jussens Venner 2014 s. 139-161.
 - Blandhol, Sverre, Pragmatismens aktualitet i rettsvitenskap og rettsanvendelse, Tidsskrift for Rettsvitenskap 2004 s. 365-390.
 - Graver, Hans Petter, Keiserens garderobe: Eckhoffs rettskildelære og utfordringer fremover, Tidsskrift for Rettsvitenskap 2000 s. 429-476.
 - Graver, Hans Petter, Fornuft og følelser – om klassisk retorikk som modell for moderne juridisk metode, Tidsskrift for Rettsvitenskap 2007 s. 527-562.
 - Kinander, Morten, En kritisk vurdering av moderne hermeneutisk rettsteori, Retfærd nr. 103 2003 s. 14-22.
- Del III Rettsfilosofi og fagdebatt
 - Straff: Jacobsen, Jørn RT, Fiksjon utan moral eller konstruksjon utan verdi? Om det ideologiske grunnlaget for straffansvar for juridiske personar, Tidsskrift for strafferett 2009 s 43-74.
 - Feministisk rettsteori: Jørgensen, Stine, Feministisk rettsteori, Retfilosofi i Centrale tekster og temaer, Ole Hammerslev og Henrik Palmer Olsen (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2011 s. 665-683 (*utenreferanseliste t.o.m. s. 680*).

2. Faget endrer navn fra «Rettsfilosofi» til «Rettsfilosofi og juridisk metode» med følgende endring i fagbeskrivelsen fra:

Rettsfilosofi (5 sp)

1) Faglig innhold

Rettsfilosofi omhandler jussens grunnspørsmål. Rettsfilosofi faget på 4. avdeling har tre hovedtemaer. Det første temaet er *Hva er rettsfilosofi?* Temaet bygger på refleksjon rundt spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres. Studentene blir orientert om sentrale rettsfilosofiske posisjoner. Denne delen er kortfattet og er ment som introduksjon til fagets andre og mest sentrale del. Det andre hovedtemaet er *Rettsfilosofi og juridisk metode*. Temaet bygger på diskusjoner om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og på sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode. Det tredje hovedtemaet er *Rettsfilosofi og fagdebatt*. Temaet omfatter aktuelle rettsfilosofiske diskusjoner i sammenheng med straff, menneskerettigheter og feministisk rettsteori.

Til ny fagbeskrivelse:

Rettsfilosofi og juridisk metode (5 sp)

1) Faglig innhold

Rettsfilosofi og juridisk metode

omhandler jussens grunnspørsmål. Faget har tre hovedtemaer. Det første temaet er *Hva er rettsfilosofi?* Temaet bygger på refleksjon rundt spørsmålene om hva rett er, hvordan vi får kunnskap om retten og hvordan retten kan legitimeres. Studentene blir orientert om sentrale rettsfilosofiske posisjoner. Denne delen er kortfattet og er ment som introduksjon til fagets andre og mest sentrale del. Det andre hovedtemaet er *Rettsfilosofi og juridisk metode*. Temaet bygger på diskusjoner om grunnleggende sider ved den juridiske metoden og på sammenhengen mellom rettens grunnlagsproblemer og juridisk metode. Det tredje hovedtemaet er *Rettsfilosofi og fagdebatt*. Temaet omfatter aktuelle rettssfilosofiske diskusjoner i sammenheng med straff, menneskerettigheter og feministisk rettsteori.

Begrunnelse:

Den foreslåtte endringen innebærer at Jan Fridthjof Bernts artikkel «Den ene og retten – brytningen mellom liberalisme og kollektivism i norsk rettsteori» og Giuditta Cordero Moss sin artikkel «A Comparison of Italian, English and Norwegian Inheritance Rules as an Illustration of Different Legal Methods» går ut av pensum. Inn kommer Jan Fridthjof Bernts artikkel «Hva skjedde med rettsrealismen?» og Hans Petter Gravers artikkel «Fornuft og følelser – om klassisk retorikk som modell for moderne juridisk metode». I tillegg endres fagets navn fra «Rettsfilosofi» til «Rettsfilosofi og juridisk metode».

Bakgrunnen for endring av pensum skyldes at de artiklene som er foreslått tatt ut ligger noe i ytterkant av dagens fagbeskrivelse/læringsutbytte og kjernen av faget, nemlig kravet om avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell. I tillegg har det siden faget ble opprettet kommet flere gode artikler som anses som mer relevante for fagets del.

Bernt sin artikkel som foreslås tatt ut omhandler et individualiserende og pragmatisk perspektiv i rettsanvendelsen. Ut i fra denne bakgrunn kritiserer Bernt de rettsfilosofiske retningene rettspositivisme og rettsrealisme. Utfordringene med artikkelen er at den fordrer visse forkunnskaper om Bernts øvrige forfatterskap. Det har ført til at studentene har problemer med å forstå artikkelens ulike poenger.

På denne bakgrunn vil det være en forbedring av faget å innta artikkelen til Bernt av nyere dato. Her utdyper Bernt sitt syn på forholdet mellom rettsrealisme og rettspositivisme på en mer pedagogisk måte – som faget savner per nå. Artikkelen fokuserer hovedsakelig på Eckhoff, men trekker og inn internasjonale perspektiver ved Hart og Dworkin. Bernt gir også et større innblikk i deler av «Bergenskolens» metodeteori. Artikkelen utfyller således Bernts artikkel om det juridiske fortolkningsfellesskap som referanseramme for rettsanvendelsen – som også er pensum. Endringen ligger innenfor fagbeskrivelsen og i kjernen av kravet om avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell.

Artikkelen til Moss som foreslås tatt ut omhandler en komparativ analyse av ulike lands arveregler. Hensikten er å illustrere variasjoner i graden av forutberegnelighet i ulike rettssystemer, avhengig av det enkelte lands juridiske metode. Problemet med artikkelen er som nevnt at den i liten grad

knytter seg til fagets rettsfilosofiske diskusjoner. Studentene har derfor hatt vanskeligheter med å plassere artikkelen i en rettsfilosofisk sammenheng. I tillegg bør faget nå avgrenses mot de andre semiobligatoriske fagene, herunder komparativ rett.

Som erstatning foreslås Gravers artikkel. Denne redegjør for retorikken som en alternativ metodelære. Artikkelen omhandler spørsmål som normativ binding, objektivitet og forutberegnelighet i rettsanvendelsen. Dette er allerede sentrale temaer i faget som ligger innenfor kravene til læringsutbytte, herunder kravet om avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell. Artikkelen gir samlet sett studentene en bredere forståelse av hva som er juridisk metode. I tillegg kan artikkelen forstås som en fortsettelse av Gravers artikkel «Keiserens garderobe», som allerede er pensum. Sistnevnte artikkel er av høy vanskelighetsgrad. Det er derfor fordelaktig å innta en ny artikkel av samme forfatter for å gi studentene en mer helhetlig forståelse.

Rettsfilosofifaget er inndelt i tre: I innledning rettsfilosofi, II rettsfilosofi og juridisk metode og III rettsfilosofi og fagdebatt. Hovedtyngden i faget ligger på del II. Artikkelen som foreslås fjernet tas fra del I og del III, mens artiklene som foreslås tatt inn vil være omfattet av del II. Mao. vil endringene i større grad rendyrke forholdet mellom rettsfilosofi og juridisk metode. På sikt bør det tas stilling til om tredelingen skal opprettholdes. Per nå kan imidlertid de foreslåtte endringene tilpasses fagets inndeling.

De foreslåtte endringene innebærer at 34 sider tas ut av faget, mens 57 sider tas inn. Siden faget er på 5 studiepoeng tilsier sidetallsnormen at pensum for faget bør ligge på rundt 175 sider. Faget ligger allerede på 187 artikkelsider. Den foreslått endringen vil medføre totalt 210 artikkelsider. Mao. vil pensum overstige normen noe. Det er likevel faglærernes oppfatning at en slik utvidelse er forsvarlig. For det første hjelper artiklene læringen av nåværende pensum og knytter seg til helt sentrale spørsmål i faget. Det er derfor i liten grad tale om nye temaer og nytt lærestoff. For det andre er faget semiobligatorisk og studentene velger selv på bakgrunn av pensum, læringskrav og temaer. For det tredje er pensum lite pugg-orientert og faget er først og fremst et diskusjons- og refleksjonsfag. Det tilsier mindre strenge krav til antall sider i faget. For det fjerde tilsier disse grunnene at det er likhetstrekk med valgfagene på 5. avdeling, som har en annen sidetallsnormering. Her tillates det 45-55 sider per studiepoeng.

Dersom Studieutvalget likevel anser den foreslåtte endringen som uforenelig med sidetallsnormen, forslås de samme artikler tatt ut av pensum, men kun artikkelen til Bernt inn. Da ender pensum på normen på 175 sider.

I tillegg til pensumendringene foreslås det at faget endrer navn fra «Rettsfilosofi» til «Rettsfilosofi og juridisk metode». Med det kommer fagets hovedfokus på forholdet mellom rettsfilosofi og juridisk metode tydeligere frem. Kun en mindre del av faget (del I) fokuserer i dag på mer klassiske rettsfilosofiske spørsmål. Dagens navn er derfor noe upresist. Endringen står også godt i forhold til studentenes læringsutbytte med krav om avansert kunnskap om mangfoldet i debatten om Eckhoffs rettskildemodell. Ved en klargjøring av fagets fokus på juridisk metode håper faglærerne at flere studenter vil være interessert i å velge faget. Det er i dag en stor skjevdeling i antall studenter som tar rettsfilosofi og rettssosiologi.

Som en følge av de foreslåtte endringene må det foretas en mindre revidering av «Innledning til kompendium i rettsfilosofi» og trykkes opp nye kompendier. Dette er en mindre oppgave som faglærerne står ansvarlig for.

Faglærerne Dag Michalsen, Gunnar Eriksen og Henrik Rode stiller seg alle bak de foreslåtte endringene.

Magne Frostad
prodekan for utdanning

—

Kjersti Dahle
studiesjef

—

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Sunniva Solheim Alvestad, førstekonsulent